

KONZERVATÍVNE LISTY

KONZERVATÍVNY INŠTITÚT M. R. ŠTEFÁNIKA

JÚL - AUGUST 2013

OBSAH:

LEGISLATÍVA:
Volebná kampaň po novom: Viac kontroly, menej informácií Ondrej Dostál

PREDNÁŠKA CEQLS:
Rovnosť v chudobe, nerovnosť v blahobytie Anthony de Jasay

S A H O S P R Á V A :
Ako odvolať starostu v referende
Vladimír Špánik a Ivan Rončák

K N I Ľ N Á N O V I N K A :
O iracionálnosti pozitívneho myslenia
Dušan Sloboda

VOLEBNÁ KAMPAŇ PO NOVOM: VIAC KONTROLY, MENEJ INFORMÁCIÍ Ondrej Dostál

Slovensko sa v roku 2013 dočká zjednotenia volebnej legislatívy, o ktorej sa roky uvažovalo. Samostatné zákony pre každý z piatich typov volieb (parlamentné, prezidentské, európske, regionálne a komunálne) a referendový zákon budú nahradené dvoma spoločnými zákonmi pre všetky voľby. Prvý bude upravovať voľby samotné, druhý volebnú kampaň.

Otázka, či by sa to všetko nezmestilo do jedného zákona a či úprava volebnej kampane nemohla byť súčasťou „veľkého volebného zákona,“ sa sice nuká sama, nie je však najpodstatnejšia. Najpodstatnejšie nie je to, či je zákonov šesť, dva alebo jeden. Hoci je zjavné, že kodifikáciu volebnej legislatívy bolo možné urobiť dôslednejšie a šesť doterajších zákonov nahradí nie dvoma, ale jedným.

Forma a obsah

Žačko spochybniť, že zjednotenie volebnej legislatívy má istý význam aj samé o sebe. Jednotlivé volebné zákony boli totiž príjmané v rôznych obdobiah a v úprave volebného procesu i volebných kampaní v dôsledku toho existujú aj neopodstatnené odlišnosti. Teda nie také, ktoré súvisia s povahou a charakterom jednotlivých typov volieb, ale vyplývajú len z toho, že pri ich schvaľovaní sa nemyslelo na to, aby medzi rôznymi voľbami neexistovali odlišnosti v úprave vecí, ktoré môžu a mali by byť upravené spoločne a rovnako.

To všetko však je iba forma. Podstatný je obsah. Nie to, kol'ko je zákonov, ale čo obsahujú. A z tohto hľadiska si návrh zákona o volebnej kampani zaslúži väčšiu pozornosť ako zákon o podmienkach výkonu volebného práva. Kým navrhovaný volebný zákon zásadnejším spôsobom nezasahuje do doterajších volebných systémov, zákon o volebnej kampani predpokladá pomerne výrazné zmeny oproti doterajšej úprave volebných kampaní. Zaujímavé je, že v pozitívnom aj v negatívnom slova zmysle.

Pozitívna a negatívna

Pozitívnu zmienou, ktorú návrh zákona o volebnej kampani prináša, je vytvorenie podmienok pre lepšiu kontrolu financovania volebných kampaní. Zásadným negatívnym sú zásahy do ústavou garantovaného práva slobodne šíriť informácie.

Žačko sa asi nájde niekto, kto by protestoval (aspoň nie verejne) proti zámeru zaviesť transparentné účty kandidujúcich politických strán a kandidátov. Vzhľadom na rozšírenosť korupcie a klientelizmu v našich končinách bude pozitívne, keď bude môcť verejnosť takpovediac v priamom prenose sledovať, akú drahú kampaň si dovolia jednotlivé subjekty a jednotliví kandidáti, na čo konkrétna a za akú cenu zhromaždené finančné prostriedky použijú a predovšetkým, odkiaľ, čiže od koho ich zoberú.

Nie je však dôvod, aby zvyšovanie transparentnosti financovania volebných kampaní bolo „vyvažované“ obmedzovaním slobodného šírenia informácií. O to viac, že z troch navrhovaných zásadných zásahov do práva šíriť informácie má aký taký súvis s kontrolou financovania kampaní iba jeden.

Moratórium, prieskumy, iné subjekty

Ficova vláda navrhuje obnoviť volebné moratórium pre všetky typy volieb, zakázať zverejňovanie volebných prieskumov 21 dní pred voľbami a zakázať možnosť zapájať sa do volebnej kampane iným subjektom ako samotným kandidátom a kandidujúcim politickým stranám. Všetky tri návrhy zasahujú do slobody prejavu a slobodného šírenia informácií a zrejmé sú protiústavné.

Podľa čl. 26 ods. 4 ústavy „Slobodu prejavu a právo vyhľadávať a šíriť informácie možno obmedziť zákonom, ak ide o opatrenia v demokratickej spoločnosti nevyhnutné na ochranu práv a slobôd iných, bezpečnosť štátu, verejného poriadku, ochranu verejného zdravia a mravnosti.“ Ani jeden z troch vyššie spomenutých bodov (moratórium, prieskumy, iné subjekty) nie je nevyhnutným opatrením. Iste, pre každý z týchto návrhov sa nejaké argumenty

nájst môžu, ani raz však nikde nenaznel žiadny argument, ktorý by preukazoval, že ide o nevyhnutné opatrenia. A ak nejde o opatrenia nevyhnutné, sú tieto návrhy protiústavné, lebo v ústave zakotvenú slobodu šíriť informácie obmedzujú.

Slabé alibi

Z týchto návrhov má súvis s kontrolou financovania kampaní iba zákaz vedenia kampane pre nekandidujúce subjekty. Je pravda, že v súčasnosti môžu politické strany viest kampaň aj prostredníctvom iných subjektov. A môžu to urobiť masívne, ako sme to zažili v roku 2012 v rámci kampane hnutia 99 %. Je to však dostatočný dôvod na to, aby sme znemožnili slobodne prejavovať svoj názor v predvolebnom období iným subjektom ako samotným kandidátom a politickým stranám? Ide tu zjavne o to, aby sa mimo zákon postavili občianske kampane, ako bola Shootyho bilbordová kampaň alebo kampaň týždeníka „Škrtni Fica“ v roku 2010. Dost tažko si predstaviť, akoby inak správna snaha o verejnú kontrolu financovania politiky mohla legitimizovať takýto brutálny zásah do ústavného práva šíriť informácie.

Existencia volebného moratória, či zákaz zverejňovania predvolebných prieskumov transparentnosť volebných kampaní nijako neovplyvňujú. Nemôžu byť teda ani teoreticky obhajované tým, žeby boli potrebné pre zlepšenie kontroly politikov. Vláda ich navrhuje zaviesť preto, že má pocit, že voličom bude lepšie, keď budú mať dva dni pred voľbami pokoj od politikov a tri týždne pred voľbami budú „ušetrené“ informácií o vývoji predvolebných nálad svojich spoluobčanov. Naozaj „pádne“ dôvody pre obmedzovanie v ústave zakotveného práva.

Ak Smer svoje predstavy neskoriguje v parlamente, bude zákon o volebnej kampani horúcim adeptom na posúdenie ústavným súdom.

Autor pôsobí v KI.

ROVNOSŤ V CHUDOBE, NEROVNOSŤ V BLAHOBYTE

Anthony de Jasay

To, že ľudia sú chudobní, nespôsobuje sociálne neduhy ako neúspech v štúdiu, tehotenstvo týnedžieriek, zločinnosť a krátku predpolkladanú dĺžku života. Ich príčinou je, že niektorí ľudia sú chudobnejší ako iní. V skutočnosti nezáleží na vyššej príjmovej, ale na rozdieloch v ich výške. Z toho vyplýva, že boj proti chudobe je nesprávnym bojom, pokial neznížuje nerovnosť. Atakovať sa má nerovnosť a vôbec nezáleží, že chudobní zostanú rovnako chudobní ako predtým. Oni, a spoločnosť ako celok, budú stále zdravší a šťastnejší.

Toto je jadro najnovších deformácií v špirálovitej reťazi argumentov v prospech zmeny viac-menej liberálneho poriadku, neberúc ohľad na nič, pokial samotná spravodlivosť nebude podrobenná tomu, čo niektorí volajú „sociálnu“ spravodlivosť. Výslovne presunutie cieľa z chudoby na nerovnosť do bodu, kedy sa chudoba stáva nepodstatnou, pokial je rovnaká pre všetkých, je zásadnou novinkou. Je zaujímavé pozrieť sa na dôvody, prečo sa toto stalo módou.

Už od počiatku nachádzame silné rovnostárske prvky v kresťanstve, z ktorých mnohoboli zdedené z judaizmu. Bez toho, aby zaniklo, moderné náboženské rovnostársvo bolo nahradené laickou doktrínou, častočne Benthamovou a častočne Kantomou, ktorá sa snažila z rovnosti v materiálnom blahobute urobiť požiadavku vyplývajúcu z niektorých samozrejmých morálnych axióm. Rovnaký materiálny blahobyt bol predpokladom najvyššieho spoločenského prospechu. Prípadne sa urobil záver, že každý má rovnaké „práva“ alebo morálne nároky na dostatočný podiel.

Aj keď takéto pokusy odvodiť rovnostársvo z mrvnosti ešte nezanikli, neboli veľmi úspešné. Stanovili, že ľudia boli všetci stvorení ako navzájom rovní, ale to je každodenne vyvracané zarážajúcim nerovnosťou ich osudov. Tvrdia, že talent a iné vlohy, ktoré niektorým jednotlivcom umožňujú tešiť sa z väčšieho materiálneho bohatstva ako iným, sú „hodnotovo neutrálne“. Hoci väčšina ľudí ich podvedome môže chápať ako „morálne zlé“, po ďalšom zamyslení sa je zrejmé, že nie sú viac zlé ako dobré, a v prospech rovného rozdeľovania nehovoria viac než v prospech nerovného.

Hoci tento abstraktný etický argument bol a zostáva slabým, dlho bol podporovaný rozšíreným pocitom, že pomáhať naozaj odkázaným je povinnosťou vnútorné vlastnej ľudského spoločenstva alebo občanovi. Tiež sa akceptovalo, že táto povinnosť by sa mala zmeniť na záväzok vynútiteľnej daňovým systémom. Sociálne nároky zmiernili chudobu iba v obmedzenej mieri, hoci je dokázané, že chudobu nielen uľahčujú, ale aj zhoršujú tým, že vyvolávajú závislosť a nezodpovednosť. Masívny pokles najhlbšej chudoby a biedy na celom svete za posledné desaťročia však spôsobil „globalizácia“, ktorá umožnila stámlíčom chudobných,

najmä v Ázii, ale i v Latinskej Amerike a Afrike začať si zarábať. Tento vývoj sa v budúcich desaťročiach ešte rozšíri a zintenzívni. Ak by to nezrušilo chudobu, aspoň by ju to zredukovalo ako naliehavý problém zneužívaný na spravedlňovanie prerodzajúcejho zdaňovania za účelom jej zníženia.

Ak je chudoba predurčená stať sa čoraz slabším dôvodom na pretváranie spoločnosti, stále je tu posledná možnosť označiť nerovnosť ako takú za zdroj našich najväčších neduhov, ktoré by mali byť liečené rovnosťou. Presúvame sa od boja s mierou materiálneho blahobute k útoku na jeho rozdiely. Mnohé empirické štúdie sa zamerali na to, aby ukázali, že rovnomenné rozdelenie príľahlí albo blahobute má za následok menej sociálnych problémov ako ich nerovnomerné rozdelenie.

V celospoločenskom meradle sa nové empirické rovnostársvo redukuje na tento záver: ak krajina A a krajina B majú rovnaký priemerný reálny príjem, ale v A je prerodzovaný rovnostárskejšie ako v B, tak A bude mať lepšie výsledky v školstve, menej mladistvých delikventov, menej zločinu, lepšie zdravie a dlhšiu predpokladanú dĺžku života. Mali by sme vrah chápať, že je to preto, že v porovnaní s B má v A buď menej ľudí väčší príjem ako zvyšok, alebo ich je menej chudobnejší ako zvyšok.

Nerovnosť v blahobute dáva chudobným viac nádeje než rovnosť v chudobe

Obe možnosti vyzerajú symetricky, ale vo svojej podstate nie sú. Ak spoločnosť oslabuje to, že pri pohľade nahor ľudia vidia mnohých krajanov, ktorí majú väčší príjem ako oni sami, tak je tu vysvetlenie, ktoré aspoň nie je nepredpokladané: ľudia trpia závisťou alebo sebaútostou vďaka vlastnej neschopnosti alebo zlému osudu, porovnávajúc sa s úspechom iných. Pred pár rokmi toto zistil lord Layard z London School of Economics a navrhoval trestať úspech ako zdroj nešťastia ostatných daňou podobnou tej, ktorá sa platí za znečisťovanie alebo akúkolvek inú negatívnu externalitu.

Opačný prípad, keď krajina A je sociálne zdravšia preto, že málo ľudí v nej je chudobnejší ako zvyšok, je úplne odlišný a zaujíma vejší. Prečo by sa deťom darilo lepšie v škole ak bude menej ich spolužiakov chudobnejších než oni? Takýto prípad si vieme predstaviť, ale je dosť náročný na fantáziu. Darilo by sa deťom v A viac, aj keby tých málo chudobných bolo segregovaných v samostatných školách a zvyšok by nemal žiadnych spolužiakov, ktorí by boli chudobnejší než oni? Fungovalo by to rovnako, keby bolo segregovaných tých málo veľmi bohatých detí?

Logika nových zástancov rovnostársstva – nie nízke príjmy, ale rozdiely v ich výške – spôsobujú spoločenské neduhy – nám ho-

vorí, že ak by krajine A bol dopriaty nový, ešte rovnostárskejší model rozdeľovania, kde nebude nikto bohatý a nikto chudobnejší ako ostatní, spoločnosť by fungovala ideálne aj keby pri tomto novom a rovnostárskom modeli boli všetci tak chudobní, ako boli tí najchudobnejší v starom modeli. To vyzerá ako nezmysel a pokiaľ mi je známe, noví zástancovia rovnostársstva sa nerozhodli viesť svoje úvahy až tak ďaleko.

Väčšinu zo spoločenských zlyhaní, ktoré vysvetľujú rozdielmi v príjmoch, je možné vysvetliť jednoduchšie nízkymi príjimami, klasickou chudobou, o ktorej si rovnostári myslia, že už nemôže slúžiť ako ich útočná zbraň proti hradbe liberalného systému. Predkladajú empirické dôkazy, že z dvoch rovnako bohatých krajín je rovnostárska krajina A na tom lepšie ako menej rovnostárska krajina B. Ale ten istý dôkaz oprávňuje k inej interpretácii. Krajina B má z definície viac chudobných a viac bohatých ľudí. K horšiemu hodnoteniu viedie skôr prevaha chudoby ako fakt, že nie každý je rovnako chudobný alebo rovnako bohatý.

Existujú oveľa účinnejšie spôsoby boja proti chudobe ako žmýkanie bohatých. Podnečovať ľudí, aby vytvárali a zachovávali rodiny s oboma rodičmi, ak je to naozaj nutné podporovať, by bolo úžasne efektívne. Ďalším silným nástrojom je zvyšovanie dopytu po práci, teda toho hlavného, čo môžu predávať chudobní. Jednou zo samozrejmých príčin zvyšovania dopytu po práci je tvorba kapitálu, ktorý je tvorený z verejných, firemných a osobných úspor. Nevieme predvídať vývoj úspor firiem, ale vieme, že verejné úspory bývajú zvyčajne záporné. Osobné úspory tvoria obvykle oveľa väčší podiel v prípade vysokých ako v prípade nízkych príjmov. A tak ten istý národný dôchodok rozdelený nerovnomerne poskytuje výšie úspory ako národný dôchodok rozdelený rovnomerne. Väčšími úsporamí tí, ktorí sú veľmi bohatí, potom takpovediac zvyšujú cenu práce, ktorú budú musieť platiť zajtra. Každopádne, nerovnosť v blahobute dáva chudobným viac nádeje než rovnosť v chudobe.

Autor je nezávislý ekonóm a filozof.

Na pozvanie KI prednáša dňa 26. septembra 2013 v Bratislave v rámci cyklu CEQLS.

Pôvodne písané pre Library of Economics and Liberty. Preložil Svetozár Gavora, spolupracovník KI.

AKO ODVOLAŤ STAROSTU V REFERENDE

Vladimír Špánik a Ivan Rončák

Poznanie reality chodu samospráv v našich obciach nás donútilo zamýšľať sa nad tým, ako by mohol prísť o mandát starosta, ktorý sice nepáča trestnú činnosť, ale permanentne porušuje slub, ktorý zložil, šikanuje svojich oponentov a neplní uznesenia obecného zastupiteľstva. A keďže sankcie za zmienené správanie v zákone nie sú, núka sa referendum o odvolaní takého starostu.

Podľa zákona o obecnom zriadení sa samospráva obce vykonáva troma spôsobmi: orgánmi obce, miestnym referendom a zhromaždením obyvateľov obce. Zákon teda potvrzuje zásadu, že moc orgánov obce (starosta a obecného zastupiteľstva) je odvodená od všeobecných volieb a obyvatelia obce majú okrem práva zvoliť si orgány obce aj právo rozhodnúť priamo. Zákon tiež rozlišuje, kedy je miestne referendum povinné a kedy je možné tento inštitút využiť, a čo je potrebné urobiť, aby obecné zastupiteľstvo miestne referendum vyhlásilo.

Pri miestnom referende o odvolaní starostu ide často priam o pudové snaženie ohrozeného starosta, ktorý neakceptuje činnosť smerujúcu k jeho možnému odvolaniu a urobí všetko preto, aby konanú referenda zabránil. Takáto činnosť starostu často odrádza voličov od účasti na samotnom referende a obavy majú aj podpísania sa na petičný hárak v prípade, že sa v obci organizuje petícia za vypísanie referenda na odvolanie starostu. Sprievodnými javmi prípravy referenda o odvolaní starostu obce býva aj zastrašovanie, vyhŕážky ale aj zosniešovanie občanov priamym verbálnym prejavom.

Návod ponuka príručka

V takomto ovzduší je pre členov petičného výboru alebo referendovej komisie veľmi problematické organizovať veci tak, aby boli zákonné a realizovateľné v zmysle ustanovení zákona a všeobecne záväzného nariadenia o miestnom referende. Preto Združenie občanov miest a obcí Slovenska (ZOMOS) pripravilo príručku s radami o tom, ako vykonať miestne referendum o odvolaní starostu.

Prvá kapitola prináša prehľad relevantnej legislatívnej, ktorá upravuje miestne referendum a jeho dôležité fázy – napríklad zostavenie petície za vyhlásenie referenda o odvolaní starostu alebo zákon o voľbách do orgánov samosprávy obcí. Druhá kapitola sumarizuje potrebné kroky k vyhláseniu a úspešnému uskutočneniu referenda. Reaguje tiež na kroky starostov obcí, ktoré sa vyskytli v praxi a smerovali k sabotovaniu referenda – napríklad spôsob doručenia petície, nevydanie zoznamu voličov a obecnej pečiatky alebo uskutočnenie referenda v náhradných priestoroch, keď starosta odmietne poskytnúť na konanie referenda priestory obecné.

Tretia kapitola prináša dva príbehy – detailne popisuje neúspešné (neuskutočnené) referendum v obci Šoporná (okres Galanta) a úspešné (uskutočnené) referendum v obci Ruská (okres Michalovce). Oba

prípady spája to, že starosta sa odvolaniu bránil a na túto svoju obranu využil administratívne kapacity obecného úradu. Tieto príbehy umožňia inšpirovať sa postupmi, ktoré sa ukázali ako fungujúce a vyvarovať sa chýb, ktoré sa pri realizácii miestnych referend o odvolaní starostu stali.

Prípad Šoporná

V Šoporni boli použité obe zákonom určené formy vyhlásenia miestneho referenda o odvolaní starostu. Referendum ale ani v jednom prípade nebolo uskutočnené následkom nečinnosti obecného úradu a kvôli totálnemu deštrukčnému konaniu starostu obce. Prvý pokus sa konal dňa 10. marca 2013, teda v termíne predčasných parlamentných volieb. Vo volebnej miestnosti v miestnej škole bolo súčasť možné voľiť, nie však zúčastniť sa miestneho referenda. Obyvatelia obce boli súčasť rozhorčení, patrične to dali starostovi na vedomie, ale referendum sa i tak nekonalo.

Referendum o odvolaní starostu je vždy o osobnej statočnosti obyvateľov obce

Referendová komisia sa najskôr nedostala do objektu školy, kde očakávali pripravenú volebnú miestnosť pre referendum a po otvorení školy zistili, že chýbajú aj všetky potrebné náležitosti potrebné k realizácii referenda. Neboli zabezpečené zoznamy oprávnených voličov a ani hlasovacie lístky. Po búrlivej diskusii so starostom odchádzali obyvatelia Šoporne húfne podávať trestné oznamenia na neznámeho páchateľa pre marenie miestneho referenda.

Druhý pokus sa v Šoporni konal dňa 23. januára 2013. Starosta opäť zakázal pracovníkom obecného úradu pracovať na príprave referenda a odmietol dať referendovej komisii k dispozícii zoznam voličov obce a pečiatku obce na označenie referendových lístkov. Neoznámil konanie referenda oprávneným voličom a nedal vytlačiť hlasovacie lístky. Pred budovou školy prišlo v deň, na ktorý bolo zastupiteľstvom vyhlásené konanie referenda, asi štyridesať ľudí. Hlasovať o odvolaní starostu im však opäťovne nebolo umožnené. Znechutení občania Šoporne, ktorí prišli vyjadriť svoj názor na konanie starostu, zapálili niekoľko sviečok a konštaovali, že v obci „skapala demokracia.“

Prípad Ruská

Obec Ruská je naopak príkladom, kde napriek stresom, ktoré spôsobil odvolávaný starosta, poslanci a aktivisti zvládli nie len psychicky ale aj vecne všetky úskalia, ktoré na nich starosta nastrážil. V Ruskej bolo vyhlásené miestne referendum o odvolaní starostu na 24. november 2012. Starosta odmietol vydať referendovej komisii zoznam oprávnených voličov a nevydal ani pečiatku, aby mohli byť opečiatkované referendové lístky.

Problém absencie zoznamu oprávnených voličov vyriešila referendová komisia v spolupráci s obyvateľmi obce osobnými návštavami v domácnostach, získaním údajov z rôznych zmlúv dostupných na úrade ale aj z katastra nehnuteľností. Obecnú pečiatku si pre potreby miestneho referenda jednoducho nechali vyrobiť. Bolo na nej napísané, že je vyhotovená len pre potreby referenda, čím sa vyhli podozreniam z neoprávneného používania obecných symbolov.

Starosta odmietol sprístupniť obecné priestory, preto ako miesto konania miestneho referenda určili objekt škôlky, ktorá patrí cirkevi. V obecnom rozhlase nechal starosta vyhľásiť oznam, že referendum sa koná v súbe. Poslanci, aktivisti a všetci, ktorí sa referenda zúčastnili chceli, aktívne informovali obyvateľov obce, že referendum sa realizovať bude tak, ako im v zákonnej lehote 15 dní pred jeho konaním oznámila referendová komisia oznamom doručeným do domácností. Referendum sa konalo dňa 24. novembra 2012, a zo 478 oprávnených voličov prišlo k urnám 273 voličov, čo predstavovalo účasť 57,11 %. Referendum teda bolo platné a starosta bol odvolaný.

Bez aktívnych občanov niet obce

Treba podotknúť, že miestne referendum o odvolaní starostu je vždy o osobnej statočnosti obyvateľov obce, ktorí sa svojim občianskym postojom dokážu aj za cenu rizika nepochopenia a osobnej prehry (väčšina obyvateľov obce to považuje často za osobný súboj) angažovať za presadenie zmeny mimo volieb, zákonným spôsobom. Naše skúsenosti ale nasvedčujú, že sa v žiadnom prípade nesmie podceníť osvetu medzi obyvateľmi obce – napríklad spôsobom, aký poznáme z predvolebných kampaní.

V príručke, ktorú ZOMOS vydal, sa snažíme jednoduchým jazykom a s poukázaním na konkrétnu obec, kde bolo referendum vyhlásené, priblížiť možnosti referenda a vysvetliť zákonné súvislosti. Text publikačie dopĺňajú vzorové dokumenty – vzor petície za vyhlásenie miestneho referenda o odvolaní starostu, vzor uznesenia obecného zastupiteľstva, ktorým vyhlasuje miestne referendum o odvolaní starostu, a taktiež komentovaný výňatok z Trestného zákona, ktorý postihuje zmarenie referenda a zoznam súvisiacich dôležitých zákonov.

Ponukané rady chcú byť aj pomôckou na preklenutie a psychické zvládnutie všetkých úskalí referenda o odvolaní starostu tak, aby sa referendum stalo štandardnou výbavou pre demokraciu v samospráve a nebolo len hysterickým výkrikom párijedincov bez výsledného a ozdravujúceho rozhodnutia voličov.

Autori aktívne pôsobia v samospráve ako poslanci zastupiteľstiev. Vladimír Špánik je predseda občianskeho združenia ZOMOS. Ivan Rončák je spolupracovník Transparency International Slovensko. Obaja sú autormi príručky Miestne referendum o odvolaní starostu, ktorú nájdete aj na webstránke samosprava.institute.sk.

O IRACIONÁLNOSTI POZITÍVNEHO MYSLENIA

Dušan Sloboda

Táto kniha odhaluje jeden z najväčších klamov, akého je ľudská myseľ schopná: optimistické skreslenie reality. Dozviete sa v nej, kedy pôsobí optimistické skreslenie adaptačne a kedy deštruktívne, a nájdete v nej dôkazy o tom, že mierna optimistická ilúzia nám pomáha k úspechu a životnej pohode. Kniha skúma zvláštnu architektúru mozgu, ktorá zodpovedá za vznik nerealistikého optimizmu a zmenené vnímanie i konanie. Aby sme však porozumeli optimistickej ilúzii, musíme pochopiť, ako a prečo nás mozog vytvára ilúziu reality. A musíme prepichnúť tu obrovskú bublinu – naše presvedčenie, že vnímame svet taký, aký naozaj je.

Autorkou predošlých viet je Tali Sharot, izraelská výskumníčka v oblasti neurovied. V knihe, ktorá v anglickom origináli vyšla v roku 2011 pod názvom *The Optimism Bias*, nám na základe konkrétnych neurovedeckých výskumov ukazuje, že hoci o sebe mnohí zmýšľame ako o racionálnych bytostíach, zvažujúcich pre a proti, zväčša nekonáme ako realisti. Sme vrodene predurčení k tomu, aby sme boli optimisti. Možné pozitívna zvykneme prečenovať a negatívna podceňovať. Optimizmus u nás mení naše vnímanie reality.

Väčšina tých z nás, ktorí získali oprávnenie viesť motorové vozidlá, si myslí, že je lepším vodičom než väčšina vodičov, čo je nezmysel. Novomanželia ignorujú štatistiky o rozvodovosti s pocitom, že ich sa to netýka. V jednej a tej istej situácii sme schopní optimisticky hľadiť na seba a pessimisticky na vyhliadky druhých. Neprijmame pesimistické scenáre, do budúcnosti hľadíme s optimizmom, a aj preto sme Talebovými čiernymi labutami tak zraniteľní.

Naša myseľ má sklon premieňať predpovede na realitu. Nás mozog pracuje tak, aby umožňoval meniť nás pohľad na život i naše posteže, a učiť z nich tak samonaprihľadajúce sa proroctvo. Podľa teórií učenia by sa mal človek učiť z negatívnych (a pozitívnych) udalostí a meniť podľa toho svoje očakávania. Prečo sa teda nepoučíme? Nerealistický optimizmus nás viedie k plánom stavaným na omyloch, riskantnému správaniu a finančným kolapsom.

UDIALO SA:

1) Dňa 4. júna 2013 KI spoločne so Slovenskou asociáciou Falun Gong a združením Človek v ohrození organizoval pred čínskym veľvyslanectvom v Bratislave **zhromaždenie k 24. výročiu brutálneho potlačenia pokojných demokratických protestov na Námestí nebeského pokoja** čínskym komunistickým režimom. Viac sa o našich ľudsko-právnych aktivitách dozviete na sfp.institute.sk.

2) Dňa 7. júna 2013 Austrian Economic Centre v partnerstve s KI a INESS organizovali v Bratislave medzinárodnú konferenciu v rámci **Free Market Road Show 2013**. Daniel J. Mitchell, José Piñera, Richard W. Rahn, Razleen Sally a ďalšie osobnosti diskutovali o aktuálnych témeach v troch paneloch. Viac, vrátane videozáznamu, na webstránke KI v sekcií **KONFERENCIE**.

3) Dňa 19. júna 2013 KI zverejnili zistenia tohtoročnej štúdie **Tax Burden of Typical Workers in the EU 27**, podľa ktorej pripadol deň daňového oslobodenia na Slovensku na 20. jún. Slovensko sa v rebríčku krajín EÚ umiestnilo až na 17. mieste. Viac na webstránke KI v sekcií **ŠTÚDIE**.

4) Dňa 26. júna 2013 KI v partnerstve s Vysokou školou manažmentu a s finančnou podporou Nadácie Tatra banky organizoval piaty zo seminárov šiesteho ročníka

cyklu **Akadémia klasickej ekonómie**. Viac sa o AKE dozviete na ake.institute.sk.

5) Dňa 27. júna 2013 analytik KI Ondrej Dostál informoval o tom, že zástupcovia troch mimovládnych organizácií budú v obci Ruská (okres Michalovce) **dohliadať na priebeh nových volieb starostu**. Viac sa o našich aktivitách týkajúcich samosprávy dozviete na samosprava.institute.sk.

6) Dňa 27. júna 2013 analytici KI ako signatári protestu **proti zjednodušeniu vyvlastňovania** vyjadrili ostrý nesúhlas so schválením novely zákona o vyvlastňovaní, ktorú navrhli poslanci SMER-SD a ktorá zjednoduší podmienky pre vyvlastňovanie. Viac na webstránke KI v sekcií **KI INFORMUJE**.

7) Dňa 27. júna 2013 bola v rámci diskusie, ktorá sa konala v priestoroch Galéria 19 v Bratislave, prezentovaná kniha **Rozhovory s Rudolfom Filom**, ktorej spoluautorom je prezident KI Peter Zajac. Viac na webstránke KI v sekcií **PODPORA KULTÚRY**.

8) Dňa 28. júna 2013 INEKO ponuklo **150 konsolidačných opatrení** s cieľom zvýšiť dlhodobú udržateľnosť verejných finančí. Jedným z hodnotiteľov opatrení bol i riaditeľ KI Peter Gonda. Viac nájdete na webstránke INEKO na konsolidacia.ineko.sk.

9) Dňa 24. júla 2013 bolo v rámci projektu **Hodnotenie samosprávnych opatrení (HSO)**, ktorý realizuje Centrum pre hospodársky rozvoj (CPHR), zverejnené hodnotenie za obdobie apríl – jún 2013. Jedným z hod-

Tali Sharot po ekonómii a psychológii postgraduálne študovala psychológiu a neurovedu na Newyorskej univerzite. V súčasnosti pôsobí na katedre kognitívnej percepčnej a mozgovej vedy londýnskej University College, kde sa venuje neurologickému výskumu optimizmu, emočných spojeniek a kognitívnej disonancie, obzvlášť tomu, ako emotívna skúsenosť ovplyvňuje ľudský život a správanie normálneho mozgu pri afektívnych poruchách, ako je depresia a úzkosť. Jej články publikovali nielen viaceré odborné časopisy, medzi nimi Nature, Science a Psychological Science, ale i bežné neacademické periodiká, ako je Newsweek, Forbes, Time, The Wall Street Journal či The New York Times.

Hoci nejde o ľahký žánr, kniha Tali Sharot o optimistickom skreslení reality sa číta ľahko, ba až neuveriteľne ľahko, keď si uvedomíme, že obsahom je vlastné prezentovanie poznatkov z výskumu autorky a jej kolegov. Po prečítaní si nezabudnite položiť otázku, kolík z našich akademikov, pôsobiacich často v do seba zavretých ustanovizniach živených aj z našich daní, by nám dokázalo predstrieť výsledky či zmysel svojho bádania tak pútavo, ako Tali Sharot.

Tali Sharot: Iluze optimismu aneb Iracionálita pozitívного myšlení

Vydavateľ: dybbuk

Rok vydania: 2013

ISBN: 9788074380822

Viac o autore:

theoptimismbias.blogspot.com

Autor je analytik KI.

notiteľov je i analytik KI Dušan Sloboda. Viac na webstránke KI v sekcií **KI INFORMUJE**.

10) V júni a júli 2013 sa z okruhu ľudí KI v médiách nielen k aktuálnym témap vyjadrovali Ondrej Dostál, Peter Gonda, Radovan Kazda a Dušan Sloboda. Viac nájdete na www.konzervativizmus.sk v sekciách **ČLÁNKY**, **ROZHOVORY**, **KI KOMENTUJE**, **AUDIO/VIDEO KI** a **BLOGY**.

Napriek doterajším aktivitám a dosiahnutým výsledkom sme na hranici finančnej udržateľnosti. Založili sme preto Klub podporovateľov Konzervatívneho inštitútu M. R. Štefánika (KPKI).

Cieľom je získať súkromné zdroje na pokračovanie a rozvinutie našich aktivít a vytvoriť komunitu hodnotovo blízkych ľudí, s ktorí môžeme spoločne zdieľať, efektívnejšie presadzovať a brániť tradičné a historicky overené hodnoty.

Členom KPKI sa môže stať každý, kto podporí KI ročným príspevkom vo výške minimálne 30 eur a vyplní kontaktný formulár.

Viac informácií o možnostiach podpory nájdete na webstránke KI na adrese www.konzervativizmus.sk v sekcií **PODPORTE NÁS**.

Ďakujeme!